

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 8 april 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Det är inte sällan engelska journalister som svarar för de riktigt intressanta och ingående analyserna av engelsk fotboll – exemplen är många, inte minst i dessa spalter. Och nu föreligger ännu en bok om en aspekt av engelsk fotboll, närmare bestämt om derbyfenomenet, som är skriven av en journalist, Douglas Beattie, sport- och nyhetsreporter på BBC Radio (som fick ett prestigefyllt pris för sin täckning av 7 juli-bomberna i Londons tunnelbana). Beattie har enligt egen utsago alltid fascinerats av derbymatcher och hur de delar samhällen. I *The Rivals Game: Inside the British Derby* (Know The Score Books) har han rest genom England och Skottland och fångat in såväl klassiska som mindre kända rivaliteter – och dessutom närvarat vid minst en match mellan de lokalderbylag han beskriver. Hans bok inkluderar bland annat rivalerna United och Wednesday i Sheffield, United och City i Manchester, Liverpool och Everton i Liverpool och Rangers och Celtics i Glasgow. Torbjörn Andersson, som ju är en sann finsmakare när det gäller fotbollslitteratur, är påtagligt förtjust över Beatties kunniga och grundliga studie som erbjöd ny information även för denne beläste fotbollskung.

Lärorikt och underhållande

Torbjörn Andersson

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Douglas Beattie

The Rivals Game: Inside the British Derby

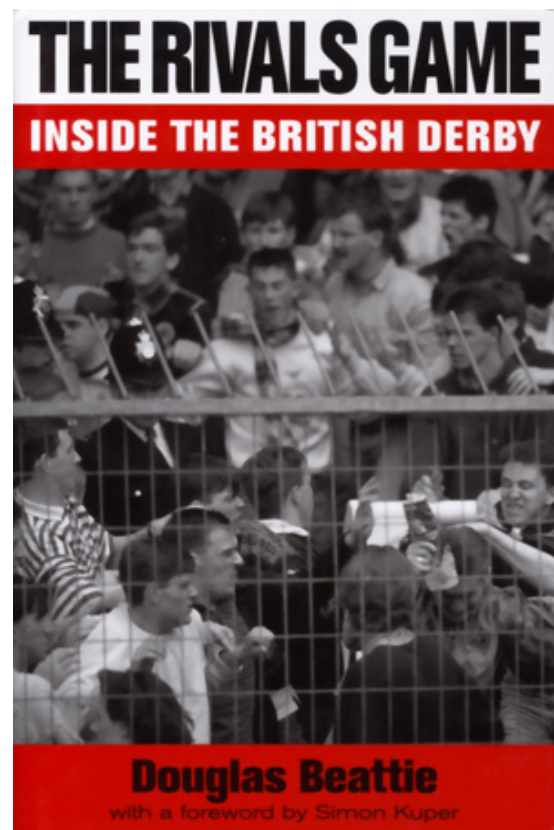
201 sidor, inb.

Studley, Warks.: Know the Score Books 2008

ISBN 978-1-905449-79-8

För fotbollssupportrar och andra fotbollsfantaster har alltid derbymatcherna stått ut som säsongens höjdpunkter. Det är i dessa prestigedrabningar mellan lag från samma stad som klubbars hela traditioner och mytologier drabbar samman i full kontrast mot varandra. Det är också här som fotbollskulturens råaste sidor – allsköns stök, förolämpningar och inte sällan fullskalig huliganism – lättast kommer till uttryck. På något vis har vi att göra med spelets innersta väsen, där rötterna till den gamla folkfotbollens medeltida massbataljer mellan grannbyar blir fullt synliga. Matchernas potentiella explosivitet har inneburit att derbyna även utgör ett konstant hot mot fotbollens fulla respektabilitet. De enda matcher som har samma (lockande) hotbild över sig är landskamper mellan rivaliserande nationer (typ Holland-Tyskland, Argentina-Brasilien, Kroatien-Serbien, Skottland-England). Derbyt är bäst och värst på samma gång.

Men hur har det blivit såhär? Finns det egentligen någon logisk grund till den ovilja vissa klubbar – och framförallt deras kärnsupportrar – visar mot varandra? I vilken grad finns det historiska motsättningar baserat på sådant som

klasskillnader, olika politiska sympatier och geografisk terräng bakom rivaliteten? Intressant nog har en bok som belyser just detta kommit ut. Det är den brittiske journalisten Douglas Beatties *The Rivals Game: Inside The British Derby*.

Att han gett sig på just det brittiska lokalderyby är passande, eftersom vi här har att göra med spelets absoluta ursprungsterräng. Här om någonstans borde derbyt vara laddat med passion och symbolik: den religiösa holmgången i Glasgow mellan protestantiska Rangers och katolska Celtic är på något vis alla derbyns måttstock. Glasgow hade runt år 1900 världens tre största fotbollsarenor, så här finns verkligen traditionen.

Men vad finns därutöver i Storbritannien? Märkligt nog är vardagskunskapen om just de brittiska derbyrivaliteterna rätt svag bland fotbollsfans överlag. De flesta vet att Londonklubbarna kommer från olika geografiska områden i staden, men vad finns för skillnader utöver detta? De flesta har säkert den uppfattningen att de brittiska klubbarna i förhållandevis hög utsträckning liknar varandra. Har vi inte att göra med en massa arbetarklassförankrade klubbar, som numera blivit starkt kommersialiserade, men som i grunden representerar ungefär samma saker? Är inte alla sorters skillnader mellan en stads klubbar – inte minst vad gäller sådant som klassbakgrund och politisk hemvist – starkare i länder som Tyskland, Italien och rentav Sverige? Denna ståndpunkt hade i alla fall jag innan jag läst Beatties kunniga, välskrivna och underhållande bok. Vad Beattie lyckats med är att verkligen ge välbehövligt djup och färg åt de brittiska fotbollsklubbarna. Han gör det genom att blanda historik och nutid på ett förtjänstfullt sätt, speciellt genom att skickligt spela på intervjuer med en massa folk.

De städers derbyuppställningar Beattie går igenom är i tur och ordning: Sheffield (United mot Wednesday), Birmingham (Aston Villa mot Birmingham City), Norra London (Arsenal mot Tottenham), Manchester (City mot United), Liverpool (Everton mot Liverpool), Glasgow (Rangers mot Celtic), Edinburgh (Hearts mot Hibs) och så Tyneside och Wearside där mönstret bryts i och med att två mycket närbelägna städer ställs mot varandra i form av Newcastle mot Sunderland. Med denna resroute har han fångat in alla de väsentligaste derbyna. Och i och med att han också ville se ett derby på plats föll andra kandidater bort i och med att lagen spelade i skilda divisioner.

Vad Beattie kommer fram till är att en viss logik finns

– allra mest i de inbitna fansens ögon – som särskiljer klubbarna åt. Framförallt är det frågan om geografiska skillnader i klubbarnas publika upptagningsområden. I till exempel Birmingham skulle Aston Villa mer vara förstädernas och omlandets klubb, medan Birmingham City är centrumklubben – den riktiga Birminghamklubben om man så vill. Sheffield United skulle, i alla fall ursprungligen, ha varit lite mer centralt förankrad än

den mer nordligt förankrade Wednesday. Ofta får vaga historiska minnesbilder utgöra bevismaterialet, men inte desto mindre är det tydligt att folk försöker skilja de olika klubbarna åt. Identitet bygger ju på skillnader. Mer eller mindre subtila klasskillnader kan existera, återigen med förtydligandet att detta främst gäller i vissa supportrars identitetsuppfattning. Således skulle Birmingham City och Sheffield United vara mer arbetarklassförankrade än sina förortsrivaler. I det förstnämndas fall kan läggas till att centrumpositionen och arbetarimagen även samspelar med en djupare förankring bland etniska minoriteter, speciellt den svarta gruppen. Resultatet har blivit att huliganfalangen är klart starkare i City än i Aston Villa. Den starkaste retoriken om att vara en centrumklubb – en position som ger obestridlig status – kommer från Manchester City i förhållande till den förment lösare förankrade hyperkommersiella världsklubben United. Till den senares kosmopolitism skulle en vag ton – inte mer än så - av katolicism vila. Att identitetspositioner är föränderliga belyses här av att rivaliteten växt sig starkare med åren. I detta fall går dock Beattie emot den gängse bilden och menar att Uniteds lokala förankring är nog så stark; ett intryck som stärks av händelserna efter publiceringen av hans bok, där City köpts upp från arabiskt håll och snabbblanserats som en ny potentiell världskraft.

I Liverpool spelar geografien ingen märkbar roll då klubbarnas hemmaarenor praktiskt taget är grannar. Liksom i Manchester skulle immigrationen av irländare ha gett en vag katolsk ton åt ena klubben, i detta fall Everton. Dess lokala förankring skulle vara något starkare i och med att Liverpool FC förvandlats till en internationell gigant. I slutändan skulle dock något speciellt finnas i Liverpool, något förenande, då staden har en klar outsiderposition i England.

När vi nu är inne på religionstemat så passar det att säga något om Glasgow och kanske är det här Beattie imponerar mest. Tematiken runt Rangers och Celtic är uttjatad och jag förväntade mig inte att Beattie skulle ha mycket nytt att komma med utan köra på i de gamla djupa hjulspåren om Rangers som den protestantiska, pro-brittiska, allmänt konservativt inkrökta och rikare klubben situerad i västra Glasgow och mot detta ställa katolska, pro-irländska, fattiga och allmänt toleranta och godhjärtade Celtic lokaliserad i öster. Visst finns tematiken där och han ger en grundlig historisk bakgrund till rivaliteten. Men han visar även på den effektiva reningsprocess Rangers egen

” Men han visar även på den effektiva reningsprocess Rangers egen ledning, under tryck från UEFA och det omgivande samhället, satt igång för att finpolera bort sin egen historia.

ledning, under tryck från UEFA och det omgivande samhället, satt igång för att finpolera bort sin egen historia. Man försöker stoppa alla traditionella läktarsånger och symboler som anses innehålla några som helst sekteristiska yttringar. Här ska fotbollen minsann bli ett disneyfierat varumärke och passa allas smak. Som läsare får man sympati för Rangersfansens rätt till sin egen historia. Beattie påpekar att Glasgow i själva verket inte är en delad stad, utan delningen finns mest på fotbolls nivå. Samma religiöst färgade fotbolls rivalitet fanns ursprungligen i Edinburgh mellan protestantiska Hearts och katolska Hibernian, men denna har sedan länge tonats ned. Hearts stoltserar idag med att vara den starkare förankrade Edinburghklubben, man är etablissemangets lag. Hibs intar mer av en outsiders position, såväl geografiskt som ekonomiskt och politiskt ligger man mer till vänster.

En variation på det religiösa temat finns även i norra London. Där har Tottenham av geografiska skäl fått en viss koppling till den judiska minoriteten. Fansen är stolta över detta, men Beattie menar att även lokalrivalen Arsenal numera har ett visst stöd från judiskt håll. Rivaliteten skulle dock främst bestå i att Arsenal flyttade in från södra London och in på Tottenhams territorium under 1900-talets början. Där lyckades man ta en lukrativ plats i högsta serien (till vilken man röstades in) genom att utmanövrera Spurs.

Beattie avslutar sin bok med den starka rivaliteten mellan de två hopväxta grannstäderna Newcastle och Sunderland. Geografin ligger givetvis i botten här. I städerna finns en lång historia av strävan efter skilda identiteter och denna föregår uppfinningen av fotbollssporten.

För att summera kan sägas att Beattie tar med läsaren på en lagom lång resa, 200 sidor, där man inte minst lär sig en massa om alla dessa stora, men för oss tämligen anonyma, gamla industristäder. Historiskt sett, och än idag, menar han, är det den unga manliga arbetarklassen som bär upp klubbarnas självbilder. Han avslutar med att konstatera att de skilda identiteterna finns där – ambivalenser likaså - men de är numera hotade av den kraftiga kommersialiseringsprocess fotbollen genomgår. Risken finns att allting blir mer lika och i sådana fall skulle inte längre klubbarna representera sina lokalsamhällen. För han tycks snarast mena att dagens fotbollsklubbar ändras snabbare än dess lokala omgivningar. Liksom många fotbollsfantaster världen över tycks han i grunden vara road och lockad av den icke-politiskt korrekta atmosfär som ännu på sina håll vilar rätt tung över fotbollen. I hans fall kan han säkert också efter matchen åka hem till trevliga kvarter och öppna en dyr flaska vin.

© **Torbjörn Andersson 2009.**

Köp boken från [Adlibris.se](https://www.adlibris.se)

Kjøp boken fra [Capris.no](https://www.capris.no)

Køb bogen fra [eLounge.dk](https://www.elounge.dk)

Buy this book from [Amazon.co.uk](https://www.amazon.co.uk)

Buy this book from [Amazon.com](https://www.amazon.com)